

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.20.835/2019/7. szám

A tanács tagjai: . Döme Attila a tanács elnöke

. Farkas Antónia előadó bíró

. Zumbók Péter bíró

A felperesek: I. rendű
II. rendű
III. rendű
IV. rendű

A felperesek képviselője:

. Csernus Sándor ügyvéd

Az alperes: alperes

Az alperes képviselője:

. Varga István ügyvéd és Dr. Varga-Orvos Zoltán ügyvéd

A per tárgya: személyiségi jogsértés megállapítása és kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:
felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Ítéltábla Pf.I.20.539/2018/5.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Törvényszék 10.P.20.642/2016/61.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alperesnek 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 70.000 (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket a Magyar Állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Néhai B.J-nél 2014. november 18-án kontrasztanyag adásával járó diagnosztikus szívkatéteres kontroll vizsgálatot végeztek az alperesi kórházban. A betegnek az érfestés után a vérnyomása alacsonnyá vált, kiütései alakultak ki és nehézlégzést jelzett. A klinikai kép allergiás sokkot valószínűsített, ezért az intenzív osztályra helyezték át, ahol szívmegállás következtében elhalálozott. A beteg korábban, 2014 szeptemberében hasonló beavatkozáson esett át, amely sikeres volt.
- [2] A beteg 2018. november 18-án a „Beleegyező nyilatkozat fekvőbeteg kórházi ellátáshoz” és a

„Beleegyező nyilatkozat” elnevezésű dokumentumokat aláírta.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az alperes az általa nyújtott egészségügyi ellátással a felperesek teljes családban éléshez, családi együttéléshez, háborítatlan családi élethez, a család intézményének sérthetetlenségéhez fűződő hozzátartozói jogait mint személyiségi jogokat, valamint az I. rendű felperes egészséghez való jogát sértette meg azzal, hogy tevékenysége néhai hozzátartozójuk halálához vezetett. Állították, hogy elhunyt hozzátartozójuk nem kapott megfelelő tájékoztatást a beavatkozást megelőzően.
- [4] Az alperes vitatta a kereset jogalapját és összegszerűségét is. Hivatkozott arra, hogy a beteg a szükséges felvilágosítást megkapta, a beleegyező nyilatkozatot aláírta.

Az első- és másodfokú ítélet

- [5] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította.
- [6] A bizonyítás eredményét mérlegelve arra a következtetésre jutott, hogy a felperes önrendelkezési jogának gyakorlásához szükséges, a kezelés kockázatairól történő tájékoztatást megkapta, aláírta a „Beleegyező nyilatkozat” elnevezésű okiratot, amely utalást tartalmazott az írásban rögzített mellékletre, ezáltal a mellékelt dokumentum a nyilatkozat részének minősült. Utalt arra, hogy a „Beleegyező nyilatkozat” tájékoztatást nyújtott a szívkatéteres vizsgálat halálozási gyakoriságáról is, amely világszerte 1-2%-os, így nem állítható alappal a halálos kockázatról szóló tájékoztatás elmaradása. Megállapította, hogy a tájékoztatóban - és más orvosi dokumentáció szerint, valamint a tanúvallomásokból következően szóban is - az allergia kérdésére szintén felhívták a figyelmet, azonban a néhainak gyógyszerérzékenységről tudomása nem volt. Érvelése szerint a néhai személyes helyzetében az allergia miatti halálos következmény ismeretében is beleegyezett volna a beavatkozásba, mivel a katéteres vizsgálat ismételt elvégzése orvosilag szükséges volt, annak visszautasítása súlyos következményekkel járhatott volna. Kiemelte, hogy alternatív kezelés sem állt rendelkezésre, a vizsgálat kontrasztanyag nélkül nem volt elvégezhető.
- [7] A másodfokú bíróság az eljárási illeték tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.
- [8] Álláspontja szerint a tájékoztatás több módon történhet, de annak mindenképpen olyan értelemben egyediesítettnek kell lennie, hogy kifejezetten az adott betegnél javasolt beavatkozásra, kezelésre kell vonatkoznia, amely igazodik állapotához, kórelőzményeihez.
- [9] A másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes a beteg tájékozott döntéséhez szükséges információkat közölte. Azt pedig a szakértő által alátámasztott orvosszakmai ténynek tekintette, hogy az elektív diagnosztikus szívkoszorúér festéses kontroll vizsgálatra mindenképpen szükség volt. Utalt arra is, hogy a beteg korábban egy hasonló, ugyancsak kontrasztanyag vizsgálaton átesett, amely előtt szintén megkapta a szükséges tájékoztatást.
- [10] Érvelése szerint a per során bizonyítást nyert, hogy a beteg 2014. november 18-án aláírta a „Beleegyező nyilatkozat” elnevezésű dokumentumot, melyben szerepelt a mellékelt beteg-tájékoztató ismertetett gyógykezelés elvégzéséhez történő hozzájárulása. Utalt arra, hogy ebben az időpontban nála egyetlen beavatkozást végeztek, ezért a szöveg nyelvtanilag és tartalmilag sem értelmezhető másként, mint hogy a „Betegtájékoztató szívkatéteres vizsgálat előtt” című tájékoztató anyagban ismertetett beavatkozás elvégzéséhez járult hozzá. Álláspontja szerint az

írásbeli tájékoztatás kielégítette az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 134-135. §-ában foglalt követelményeket, nem sérült a beteg önrendelkezési joga, tájékozott beleegyezése mellett került sor a beavatkozásra.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [11] A jogerős ítélet ellen a felperesek nyújtottak be felülvizsgálat iránti kérelmet. Kérték, hogy a jogerős ítéletet a Kúria helyezze hatályon kívül és hozzon a jogszabályoknak megfelelő határozatot; közben (helyesen rész- és közben) ítéletével állapítsa meg, hogy az alperes azzal, hogy családtagjukat nem tájékoztatta a szívkétes vizsgálat kockázatairól és ezzel összefüggésben elhalálozott, megsértette a teljes családban éléshez-, családi együttéléshez, háborítatlan családi életéhez fűződő hozzátartozói jogukat, valamint az I. rendű felperes egészséghez való jogát. Kérték annak megállapítását is, hogy az alperes ezért teljes kártérítési és sérelemdíj fizetési kötelezettséggel tartozik.
- [12] A felperesek megsértett jogszabályként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését, a 221. § (1) bekezdését, az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdését, az Eütv. 13. § (1) bekezdését, a 134. § (3) bekezdését, a 15. § (1) bekezdését, valamint a 77. § (3) bekezdését jelölték meg.
- [13] Hivatkoztak arra, hogy a néhai szóbeli tájékoztatása hiányos volt, az alperes kezelőorvosa tanúvallomásaiban csak általánosságokban tudott nyilatkozni, a konkrét esetre nem emlékezett. Erre figyelemmel hiányosnak tartották az ítéleti tényállást, álláspontjuk szerint az általános tartalmú beleegyező nyilatkozatok és a konkrétumokra nem emlékező tanú vallomása az alperes felróhatóság alóli mentesüléséhez nem vezethet.
- [14] Érvelésük szerint az elvégzett vizsgálatból nem következik, hogy a beteg mibe egyezik bele, az alperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a perbeli esetben a megfelelő beteg tájékoztató volt a melléklet, és az nem utólag került a dokumentációba.
- [15] Állították, hogy a néhai a szeptemberi beavatkozás alkalmával sem kapott több tájékoztatást mint novemberben, és a szeptemberi tájékoztatás nem hatott ki a novemberi tájékoztatásra. Utaltak arra is, hogy a két beavatkozás célja eltérő volt, a szeptemberi vizsgálat a novemberivel ellentétben a beteg életének megmentését célozta. Tévesnek találták a jogerős ítélet azon megállapítását is, amely szerint a kontroll vizsgálat elvégzésére mindenképpen szükség volt. Állították, hogy a néhai a vizsgálatra panaszok és tünetek nélkül érkezett, nem kellett számolnia az újraszűküléssel.
- [16] Álláspontjuk szerint egyetlen konkrét bizonyíték sem merült fel arra vonatkozóan, hogy a beteg a szóbeli és az írásbeli tájékoztatást megkapta volna. Állították, hogy a másodfokú bíróság nem a bizonyítási kötelezettség és bizonyítási teher szabályai alapján értékelte a bizonyítékokat.
- [17] Hivatkoztak arra is, hogy a jogerős ítélet sérti a tisztes bírói eljárásról való jog részét alkotó indokolt bírói döntéshez való jogukat.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a beteget mind a 2014. szeptemberi, mind a novemberi beavatkozásnál szóban és írásban is tájékoztatták a beavatkozás kockázatairól, lehetséges szövődményeiről, amelynek megtörténtét a beteg aláírása is igazolta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.

- [20] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, a Pp. 272. § (2) bekezdése szerint megjelölt jogszabálysértések és azok előadott indokai tekintetében vizsgálta felül. A Pp. 270. § (2) bekezdésének és a Pp. 275. § (3), illetve (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja lehet valamely anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van. A Kúria 4. számú végzésével a felperesek felülvizsgálati kérelmét 170.000 forint vagyoni kár tekintetében hivatalból elutasította.
- [21] A felperesek megsértett jogszabályként a Pp. 164. § (1) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését, a 221. § (1) bekezdését, az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdését, az Eütv. 13. § (1) bekezdését, a 134. § (3) bekezdését, a 15. § (1) bekezdését, valamint a 77. § (3) bekezdését jelölték meg. A felperesek Pp. 206. § (1) bekezdésére történt hivatkozásával kapcsolatban a Kúria kiemeli, hogy csak abban az esetben van lehetőség a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére, és ennek eredményeképpen a tényállás megváltoztatására, ha a jogerős határozat iratellenes, okszerűtlen, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (EBH2006. 1526.). A perbeli esetben azonban ez nem állapítható meg, az eljáró bíróságok a tényállást hiánytalanul tárták fel, helytállóak a konkrét eset kapcsán levont ténybeli következtetések is.
- [22] A felperesek lényegében azt állították, hogy elhunyt hozzátartozójuk nem kapta meg a perbeli beavatkozás előtt az Eütv. szerinti megfelelő tájékoztatást, ezért anélkül egyezett bele a beavatkozásba, hogy minden lényeges információ birtokába került volna a beavatkozás kockázatát illetően. Egyetértett a Kúria a felperesekkel abban, hogy az Eütv. 13. §-ának (1) és (2) bekezdéséből következően a betegnek joga van arra, hogy a számára egyéniesített formában, részletes és teljes körű tájékoztatást kapjon - egyebek mellett a javasolt műtéti beavatkozás elvégzésének, illetőleg elmaradásának lehetséges előnyeiről és kockázatairól, tehát mindazokról a körülményekről, amelyek ismeretében megalapozottan dönthet arról, hogy vállalja-e a beavatkozást. Az Eütv. 13. §-a előírja a beteg tájékoztatáshoz való jogát, ami az orvos részéről egyben kötelezettséget jelent (Eütv. 134-135. §). Helytálló a felperesek arra történő hivatkozása is, hogy az ítélkezési gyakorlat az egyéniesített és egyedi tájékoztatást várja el, amit a beteg ismert egészségi állapotában az adott beavatkozással specifikusan együtt járó következményekre vonatkozóan kell teljesíteni a beavatkozást végző orvosnak. A tájékoztatási kötelezettség teljesítésének megítélése pedig nem szakértői, hanem bírói kompetencia körébe tartozik függetlenül attól, hogy a bíróság az orvos-szakmai kérdések elbírálásához igazságügyi szakértői véleményt szerez be, illetőleg a fél által becsatolt magánszakértői véleményt az egyéb bizonyítékokkal egybevetve mérlegeli. Az orvosi hibák mellett a tájékoztatási kötelezettség megsértése, vagy elmulasztása kártérítési felelősséget alapoz meg akkor, ha az érintett beteg nem került minden lényeges információ birtokába, amelyek alapján megalapozottan dönthet a vizsgálathoz való hozzájárulásról, vagy annak megtagadásáról. A Kúria már számos hasonló ügyben megállapította az Eütv. 135. §-ában előírt követelményt: a tájékoztatás terjedjen ki a kezelés, vagy vizsgálat általánosan ismert jelentős mellékhatásaira, az esetleges szövődményekre és a lehetséges következményekre is. Erre tekintettel a perbeli esetben azt kellett vizsgálni, hogy a beteg előtt a beavatkozást megelőzően ismertek voltak-e a vizsgálat kockázatai, az esetleges halálos kimenetel lehetősége. Ennek bizonyítása az alperest terhelte.
- [23] Tévesen állították a felperesek a felülvizsgálati kérelmükben, hogy a bíróság a tájékoztatás körében megfordította a bizonyítási terhet; nem volt vitás, hogy az alperesnek kell bizonyítania a törvényben előírt megfelelő tájékoztatás megtörténtét. A tájékoztatás tartalmára és formájára vonatkozóan azonban az Eütv. rendelkezéseket nem tartalmaz. A perbeli esetben nem vitatottan a beteg 2014. november 18-án aláírta a „Beleegyező nyilatkozat” elnevezésű dokumentumot, amely szerint hozzájárult a „Betegtájékoztató szívkatéteres vizsgálat előtt” című betegtájékoztatóban részletesen ismertetett beavatkozás elvégzéséhez. Az írásbeli tájékoztatás pedig egyebek mellett egyértelműen tartalmazta mind a halálos szövődmény, mind az allergiás reakció bekövetkezésének lehetőségét, és utalást tartalmazott arra nézve is, hogy a beteg szóban is kapott tájékoztatást, amelynek során

lehetősége volt a részletes írásbeli betegtájékoztató nyomtatvány mellett szóban is kérdezni az alperes alkalmazottaitól annak érdekében, hogy megalapozott döntést hozhasson a beavatkozás elvéggeztetése kérdésében.

- [24] Alaptalan a felperesek állítása, hogy a bírói gyakorlat „egyértelműen” elvárná külön a betegtájékoztató aláíratását is. Ilyen egységes ítélkezési gyakorlat nincs, a felperesek által felsorolt eseti döntések közül csak a Veszprémi Törvényszék két elsőfokú ítélete tartalmaz ilyen álláspontot, amelyek nem alkalmasak az országosan egységes ítélkezés reprezentálására.
- [25] Az eljáró bíróságok helyesen jutottak arra a következtetésre, hogy már az írásbeli tájékoztató is kellően részletes volt, a konkrét beavatkozásra egyediesített. Nincsen se törvényi, se szakmai alapja annak, hogy amennyiben az adott beavatkozás szövődményei, következményei és általában a tájékoztatás megkívánt elemei általánosíthatóak, és sablonok formájában megfogalmazhatóak, a nyomtatványban leírt részletes, az adott beavatkozásra specifikus tájékoztatás ne lenne elfogadható. Az egészségügy működését akadályozná és lehetetlenítené el, ha minden betegnek ugyanazt a tájékoztatást külön le kellene írni, ez nem elvárható, és ilyen követelményt az Eütv. sem fogalmaz meg. A perbeli esetben az írásbeli tájékoztató megfelelt az Eütv. szerinti követelményeknek, ezért - bár a beteg elismerte annak aláírásával megtörténtét - a szóbeli tájékoztatás kérdésének már nem kellett önálló jelentőséget tulajdonítani. Erre figyelemmel a felperesek hivatkozásával ellentétben a meghallgatott orvos tanú általánosságokban történő nyilatkozatának nem volt ügydöntő jelentősége, hiszen az írásbeli tájékoztató minden lényeges ismeretre kiterjedt, kellően részletes volt, az orvos tanúnak a konkrét esettel kapcsolatban semmilyen releváns információval nem kellett kiegészítenie az írásbeli tájékoztató tartalmát.
- [26] Mindezek alapján az alperes megfelelően bizonyította, hogy a teljes körű tájékoztatást megadta a néhainak. Ezzel szemben a Pp. 164. § (1) bekezdésére figyelemmel az alperes sikeres bizonyításával szembeni ellenbizonyítási érdekkörükben már a felpereseket terhelte annak bizonyítása, hogy fentiek ellenére hozzátartozójuk a megfelelő tájékoztatást mégsem kapta meg, önhibáján kívül nem került minden lényeges információ birtokába, amely az alperes által elvégzett beavatkozáshoz való hozzájárulás megadásához, vagy megtagadásához volt szükséges. A felperesek azonban nem döntötték meg az alperes bizonyításának eredményét.
- [27] Alaptalan volt a felperesek hivatkozása az általános és a konkrét tájékoztatás viszonyának hiányára is, mivel azt a jogerős ítélet kellően részletesen elemzi (5. oldal). Utalva a fentiekre, egyetért a Kúria az ítélet azon megállapításával, hogy egy előre elkészített, általában használt tájékoztató szintén kielégítheti az egyediesített tájékoztatás követelményeit, ha benne minden olyan lényeges információ megtalálható, amely a tájékozott beleegyezéséhez elégséges és többet a beteg aktuális állapota sem indokol.
- [28] Az eljáró bíróságok részéről nem okszerűtlen az a következtetés sem, hogy az aláírt beleegyező nyilatkozat melléklete az elvégzett vizsgálatra vonatkozó betegtájékoztató volt. A peradatok alapján nem valószínűsíthető, hogy a néhai inadekvát tájékoztatást kapott volna, adekvát tájékoztató pedig csak egyféle volt. A bizonyítás anyagának értékelésekor a másodfokú bíróságnak nem kellett számolnia a betegtájékoztató esetleges hiányosságaival, sem azzal, hogy a néhai más beavatkozás elvégzéséhez járult hozzá; ezekre utaló, kételyeket támasztó peradatok ugyanis nem merültek fel. Egyébként is a bizonyosságot valószínűsítő peradatok mellett a felperesek bizonyítási érdekkörében állt annak megcáfolása, hogy a tájékoztató az érintett időpontban is megegyezett a perben csatolt 2013. június 8-ai tájékoztató tartalmával.
- [29] Fentiekén túl a felperesek a felülvizsgálati kérelmükben kifejezetten úgy nyilatkoztak, hogy a bizonyítási anyagból kitűnően elhunyt hozzátartozójuk a szeptemberi beavatkozás alkalmával sem kapott több tájékoztatást mint a perbeli eset alkalmával. Ez pedig azt jelenti, hogy megkapta ugyanazt a tájékoztatást novemberben, amelyet a szeptemberi beavatkozás alkalmával nem kifogásolt. A másodfokú bíróság is ezt állapította meg, nem mást. Nincs ügydöntő szerepe annak sem, hogy a két vizsgálat célja eltérő volt, ugyanis a kontroll vizsgálat elvégzése is indokolt volt a

néhai súlyos állapota és az újrászűkülés esélye miatt. Az indokoltság - a másodfokú bíróság által használt - jelzőjének (mindenképpen) pedig nem volt jelentősége.

- [30] Kifogásolták a felperesek, hogy a másodfokú ítélet megalapozatlan feltételezéseket tartalmaz a beteg kockázatoktól való félelmének elnyomására és a beavatkozás visszautasításának valószínűtlenségére nézve. Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bírósággal egyezően a másodfokú bíróság is csupán mellékes indokként fogalmazta meg ezt a következtetését, de az érdemi döntés megalapozásában az nem játszott szerepet, a felülvizsgálat szempontjából sem lehet az érdemi döntést befolyásoló jelentősége [Pp. 275. § (3) bekezdés].
- [31] Fentiek alapján megállapítható, hogy a jogerős ítélet nem sértette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét alkotó indokolt bírói döntéshez való jogot sem. A másodfokú bíróság mérlegelési tevékenysége nem volt iratellenes, logikailag ellentmondó, nyilvánvalóan okszerűtlen, ezért a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nem volt lehetőség (BH2017. 155., BH2012. 179.). A Kúria egyetértett a jogerős ítéletben foglaltakkal, amely szerint az alperes a tájékoztatási kötelezettségének a perbeli esetben eleget tett, a néhai a lehetséges kockázatok és szövődmények ismeretében járult hozzá a beavatkozás elvégzéséhez.
- [32] Az eljáró bíróságok a jogvita szempontjából minden lényeges ténybeli és jogi körülményre kiterjedően világosan megindokolták ítéletüket, az indokolás teljességének követelményei nem sérültek, így a Pp. 221. § (1) bekezdése és az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdése sem.
- [33] A fent kifejtettek alapján a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott részét a Pp. 275. § (3) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [34] A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége folytán a felülvizsgálati eljárás költségeinek viselésére a Pp. 270. § (1) bekezdésének utaló rendelkezése folytán alkalmazandó 78. § (1) bekezdése alapján a felperesek kötelesek. Az alperes jogi képviselővel felmerült felülvizsgálati eljárás költséget a Kúria a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdései alapján mérlegeléssel állapította meg a 4/A. § alkalmazásával általános forgalmi adóval növelten. A felperesek költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárás illetéket az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazott 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.
- [35] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet 29. § (2) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
- [36] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 271. § (1) bekezdésének e) pontja zárja ki.

Budapest, 2020. június 24.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Farkas Antónia s.k. előadó bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző
HM